

ΥΛΙΚΑ Ι

ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΛΙΚΩΝ

Άδειες Χρήσης

-Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης Creative Commons και ειδικότερα

*Αναφορά - Μη εμπορική Χρήση - Όχι Παράγωγο Έργο v. 3.0
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives)*

- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

7

Θερμικές Ιδιότητες

Θερμικές ιδιότητες

Θερμοχωρητικότητα

Θερμική διαστολή

Θερμική αγωγιμότητα

Θερμική τάση

Θερμοχωρητικότητα

Η θερμοχωρητικότητα εκφράζει την ικανότητα του υλικού να απορροφά θερμότητα από το περιβάλλον

προσφερόμενη
θερμότητα

$$C = \frac{dQ}{dT}$$

$$\frac{J}{\text{mole} \cdot K}$$

μεταβολή
θερμοκρασίας

Θερμοχωρητικότητα
ανά μονάδα μάζας

Ειδική θερμότητα

$$c = \frac{C}{m}$$

$$C_V = \left(\frac{dQ}{dT} \right)_V$$

υπό σταθερό όγκο

$$C_P = \left(\frac{dQ}{dT} \right)_P$$

υπό σταθερή πίεση

Γενικά: $C_P > C_V$

C_V

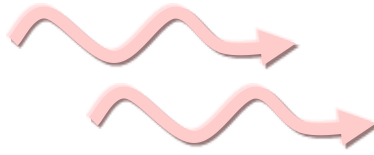
Όλη η απορροφούμενη θερμότητα οδηγεί στην αύξηση της θερμοκρασίας

C_P

Μέρος της απορροφούμενης θερμότητας ξοδεύεται στην αύξηση του όγκου

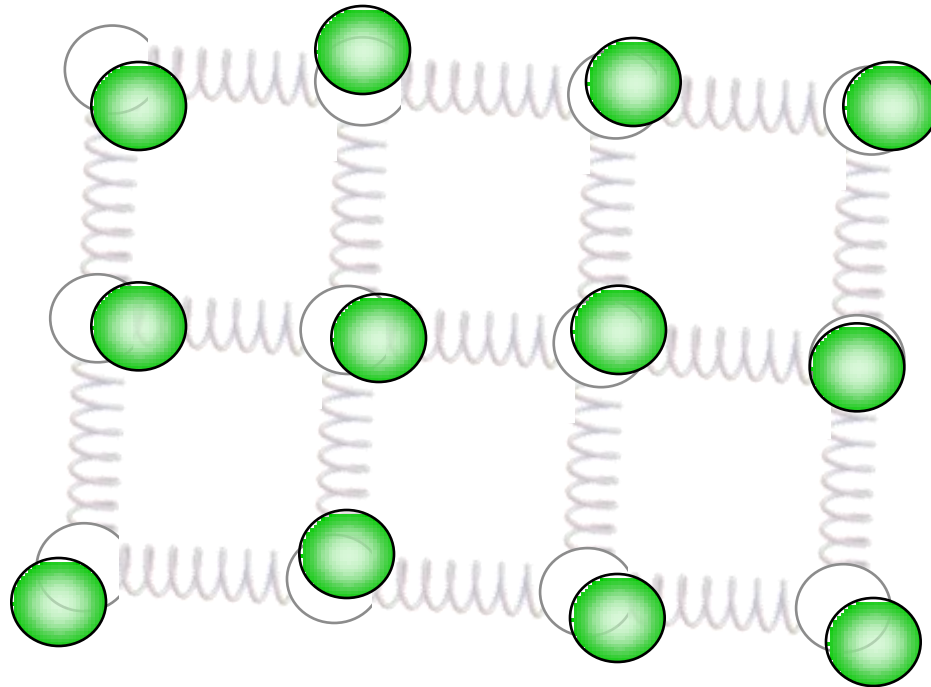
Θερμοχωρητικότητα – ατομική κλίμακα

Θερμική
ενέργεια

Αύξηση της
θερμοκρασίας

Αύξηση της
δονητικής ενέργειας

Φωνόνια

κβαντισμένη
δονητική ενέργεια

*Ελαστικά κύματα στο
κρυσταλλικό πλέγμα με
μεγάλη συχνότητα &
μικρό μήκος κύματος*

Φωνόνια

$$k = 6\pi/6a \quad \lambda = 2.00a \quad \omega_k = 2.00\omega$$

$$k = 5\pi/6a \quad \lambda = 2.40a \quad \omega_k = 1.93\omega$$

$$k = 4\pi/6a \quad \lambda = 3.00a \quad \omega_k = 1.73\omega$$

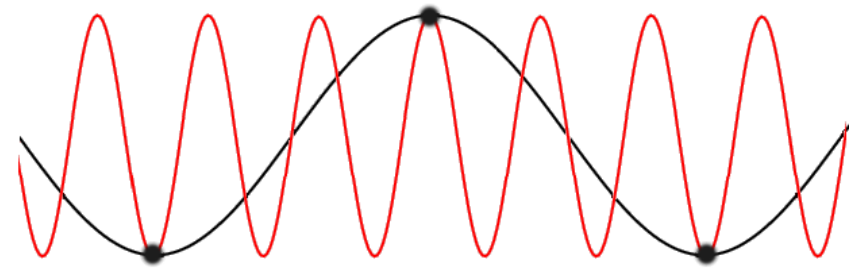
$$k = 3\pi/6a \quad \lambda = 4.00a \quad \omega_k = 1.41\omega$$

$$k = 2\pi/6a \quad \lambda = 6.00a \quad \omega_k = 1.00\omega$$

$$k = \pi/6a \quad \lambda = 12.00a \quad \omega_k = 0.52\omega$$

Ακουστικά φωνόνια σε 1D κρυσταλλικό πλέγμα,

© User: Greg L / Wikimedia Commons / CC-BY-SA-3.0

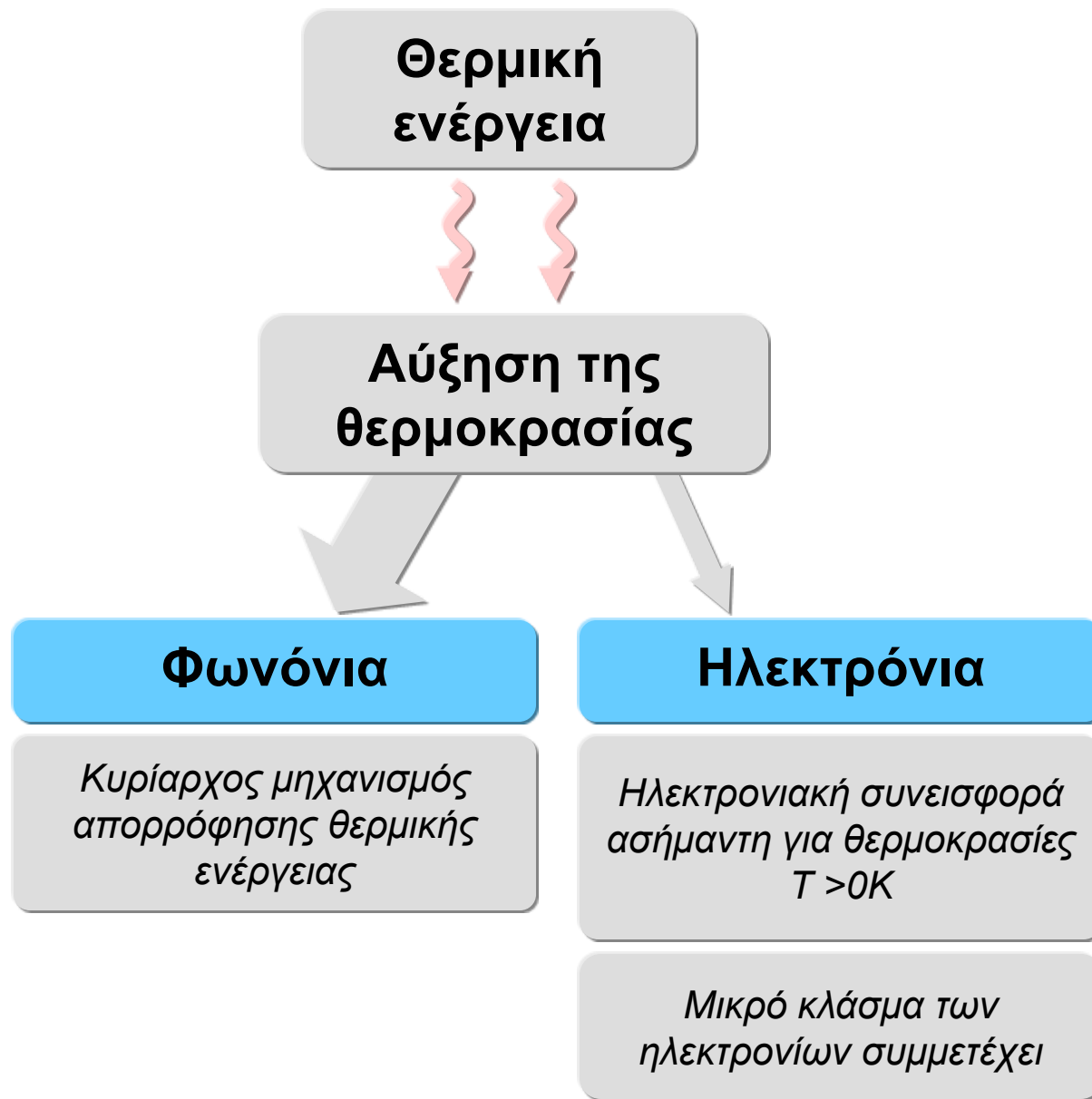
Οπτικά φωνόνια 1D κρυσταλλικό πλέγμα,

© User: Shaind / Wikipedia / Public Domain

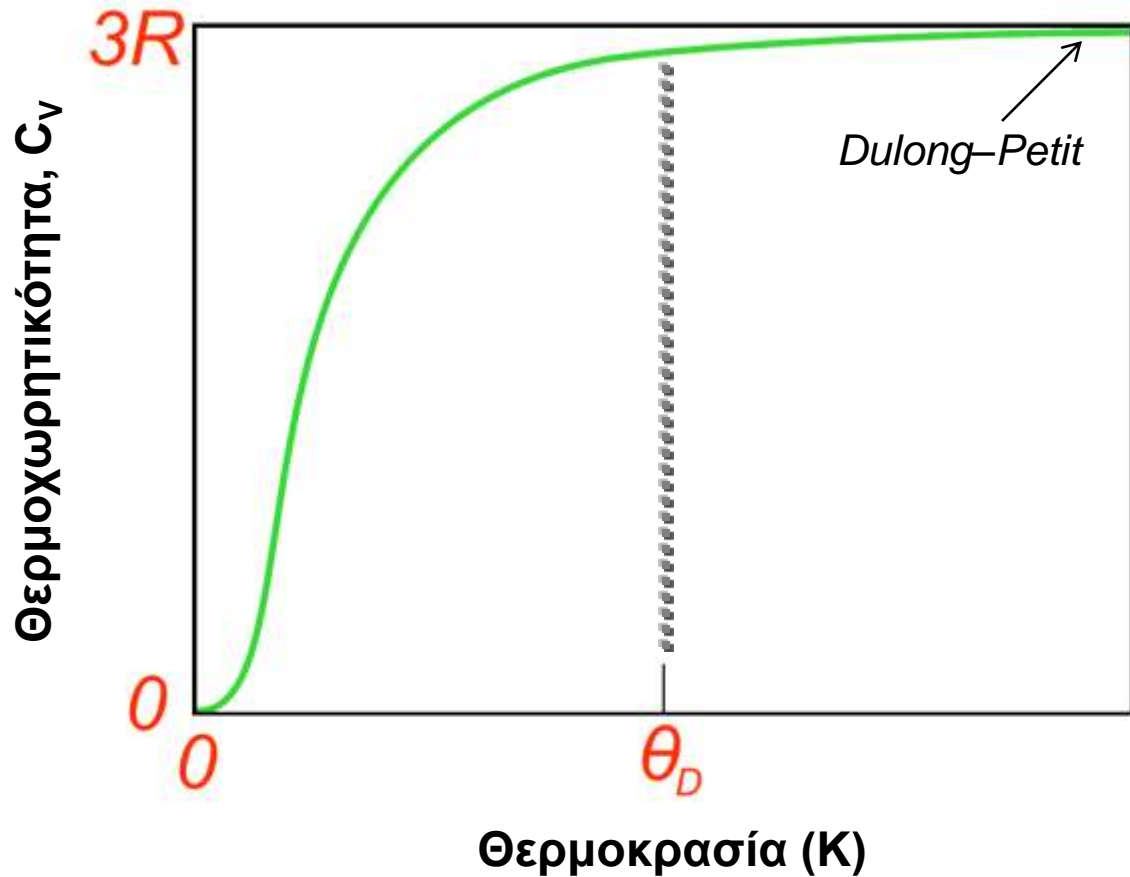
**Διαμήκη
«Ακουστικά»**

**Εγκάρσια
«Οπτικά»**

Θερμοχωρητικότητα – εξάρτηση από θερμοκρασία

$$3R \approx 25 \text{ J}/(\text{mole K})$$

σε χαμηλή
θερμοκρασία

$$C_V = AT^3$$

Για $T > \theta_D$

$$C_V \approx 3R$$

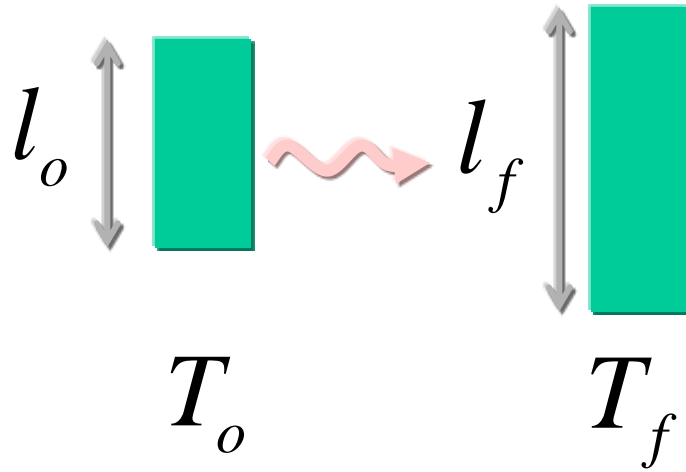
θ_D : θερμοκρασία Debye
συνήθως μικρότερη από θερμοκρασία δωματίου

Τυπικές Θερμοκρασίες Debye

Aluminium	428 K
Cadmium	209 K
Chromium	630 K
Copper	343.5 K
Gold	170 K
Iron	470 K
Lead	105 K
Manganese	410 K
Nickel	450 K
Platinum	240 K

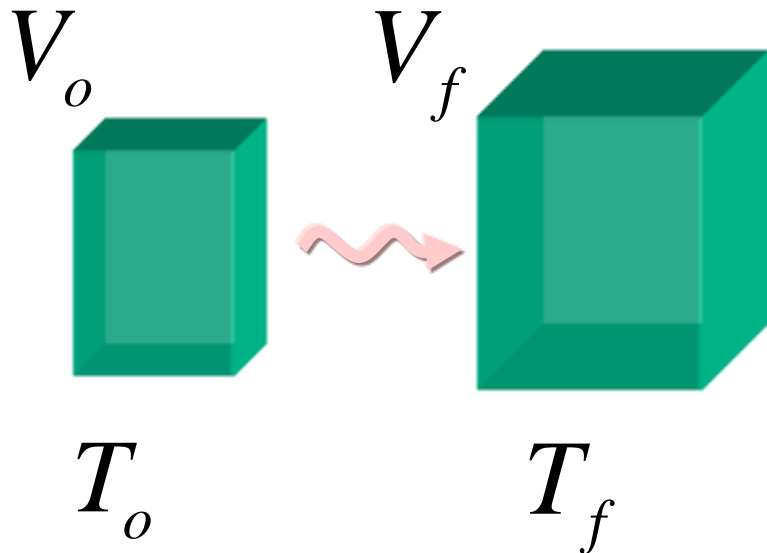
Silicon	645 K
Silver	215 K
Tantalum	240 K
Tin (white)	200 K
Titanium	420 K
Tungsten	400 K
Zinc	327 K
Carbon	2230 K
Ice	192 K

Θερμική διαστολή

$$\alpha_l \Delta T \equiv \frac{\Delta l}{l_0} = \varepsilon$$

Γραμμικός συντελεστής
θερμικής διαστολής
Μονάδες: $^{\circ}\text{C}^{-1}$

γενικά ανισότροπος

$$\alpha_V \Delta T \equiv \frac{\Delta V}{V_0}$$

Κατ' όγκο συντελεστής
θερμικής διαστολής
Μονάδες: $^{\circ}\text{C}^{-1}$

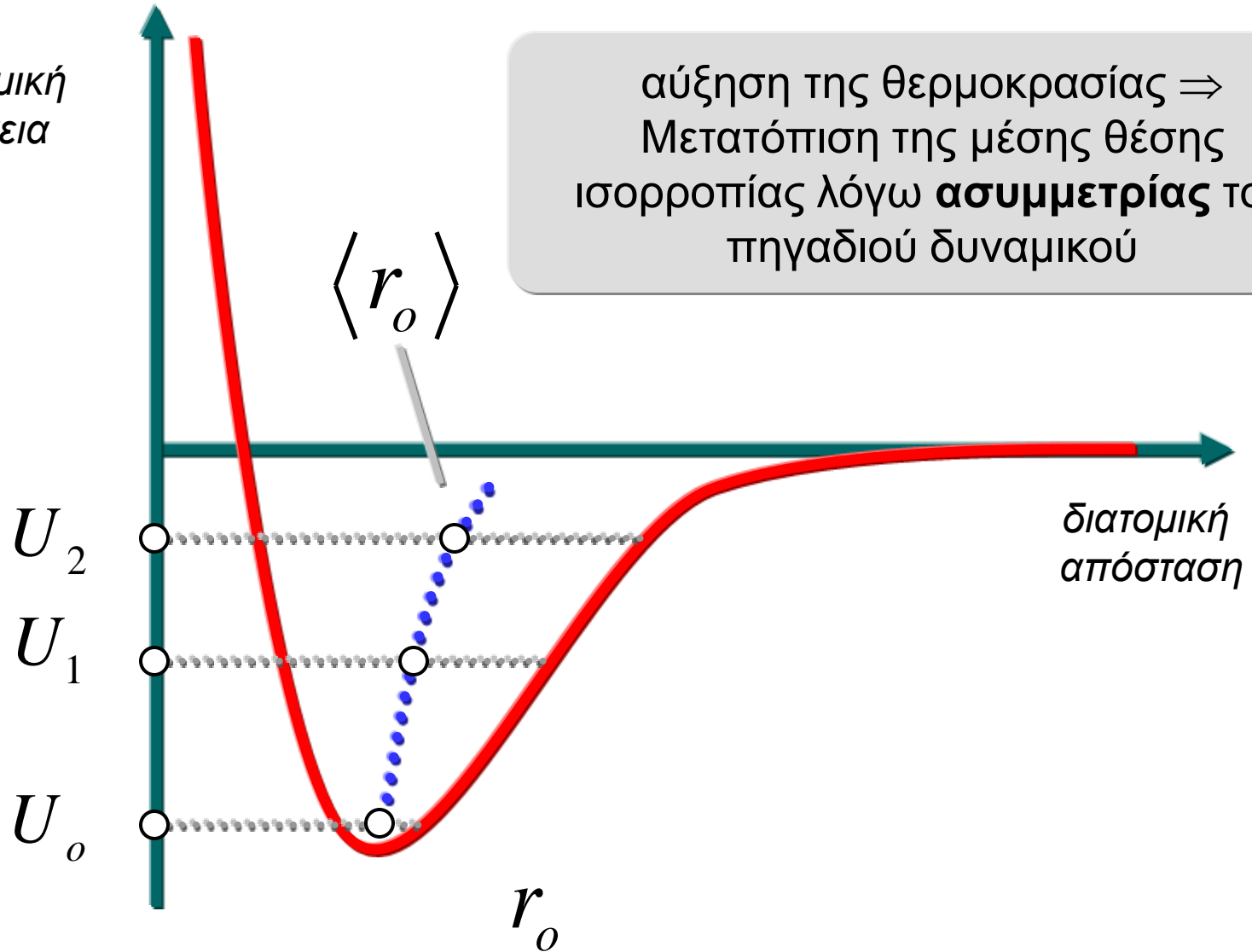
Ισότροπα υλικά

$$\alpha_V \approx 3\alpha_l$$

Θερμική διαστολή – ατομική κλίμακα

Δυναμική
ενέργεια

αύξηση της θερμοκρασίας $\Rightarrow$
Μετατόπιση της μέσης θέσης
ισορροπίας λόγω **ασυμμετρίας** του
πηγαδιού δυναμικού

Ισχυροί δεσμοί $\Rightarrow$ μικρή διαστολή με την θερμοκρασία

Τυπικές τιμές συντελεστών θερμικής διαστολής

Κεραμικά

0.5 - 15 ($\times 10^{-6}$)

Μέταλλα*

5 - 25 ($\times 10^{-6}$)

Πολυμερή

50 - 400 ($\times 10^{-6}$)

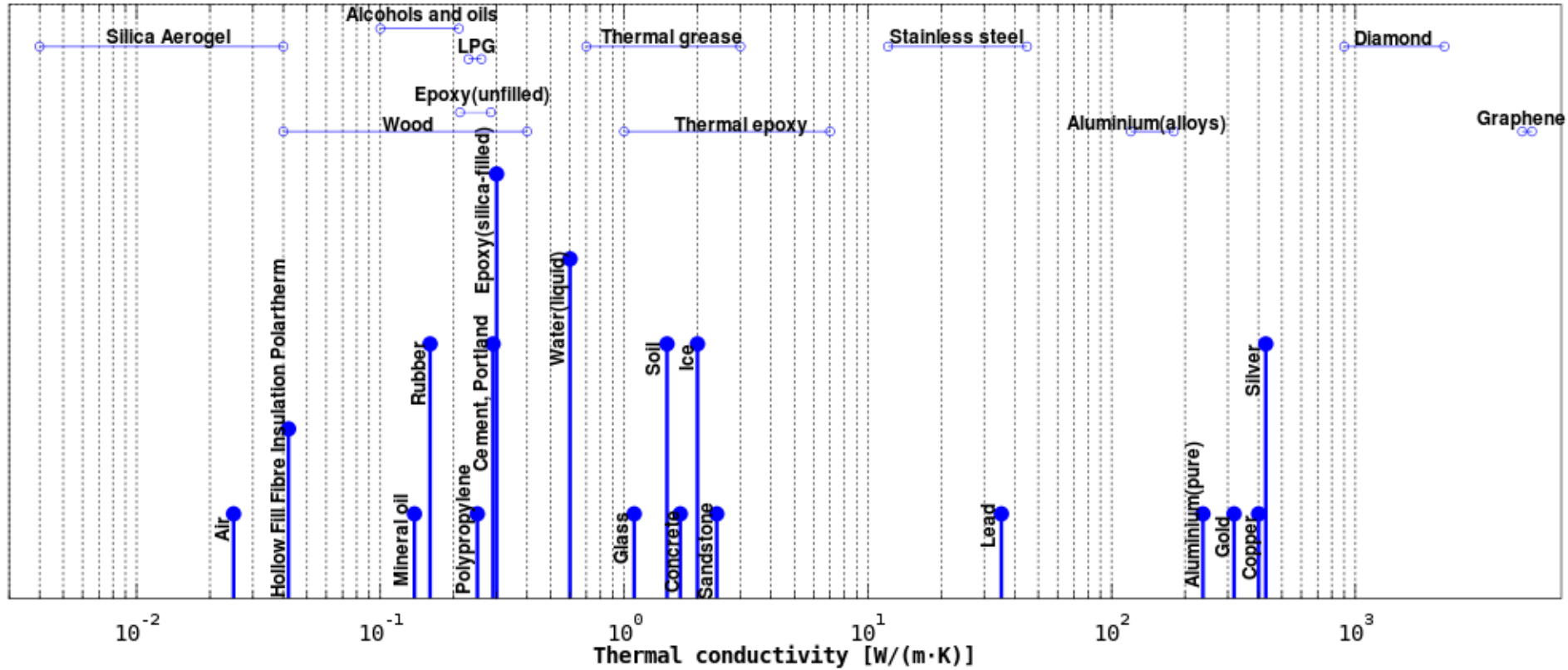
α_l ($^{\circ}\text{C}^{-1}$)

Κρυσταλλικά : α_l ανισότροπο, άμορφα: α_l ισότροπο

*

κράμα KOVAR Fe-Ni-Co: $\alpha_l = 1 \cdot 10^{-6} \text{ }^{\circ}\text{C}^{-1}$

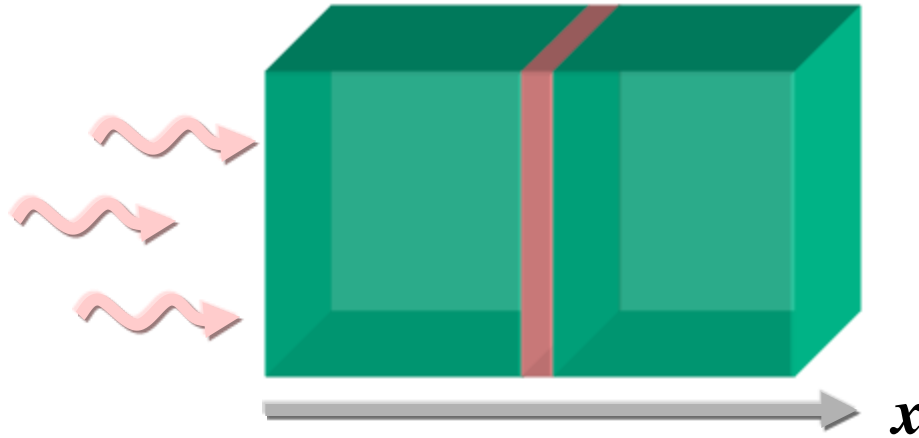
Experimental values of thermal conductivity

Τυπικές πειραματικές τιμές θερμικής αγωγιμότητας

Grzegorz Knor/ Wikimedia Commons / Public Domain

Θερμική αγωγιμότητα

Ροή θερμότητας
ανά μονάδα
χρόνου και
επιφάνειας

Μονάδες:

$$\frac{W}{m^2} \quad \text{ή} \quad \frac{Btu}{ft^2 \cdot h}$$

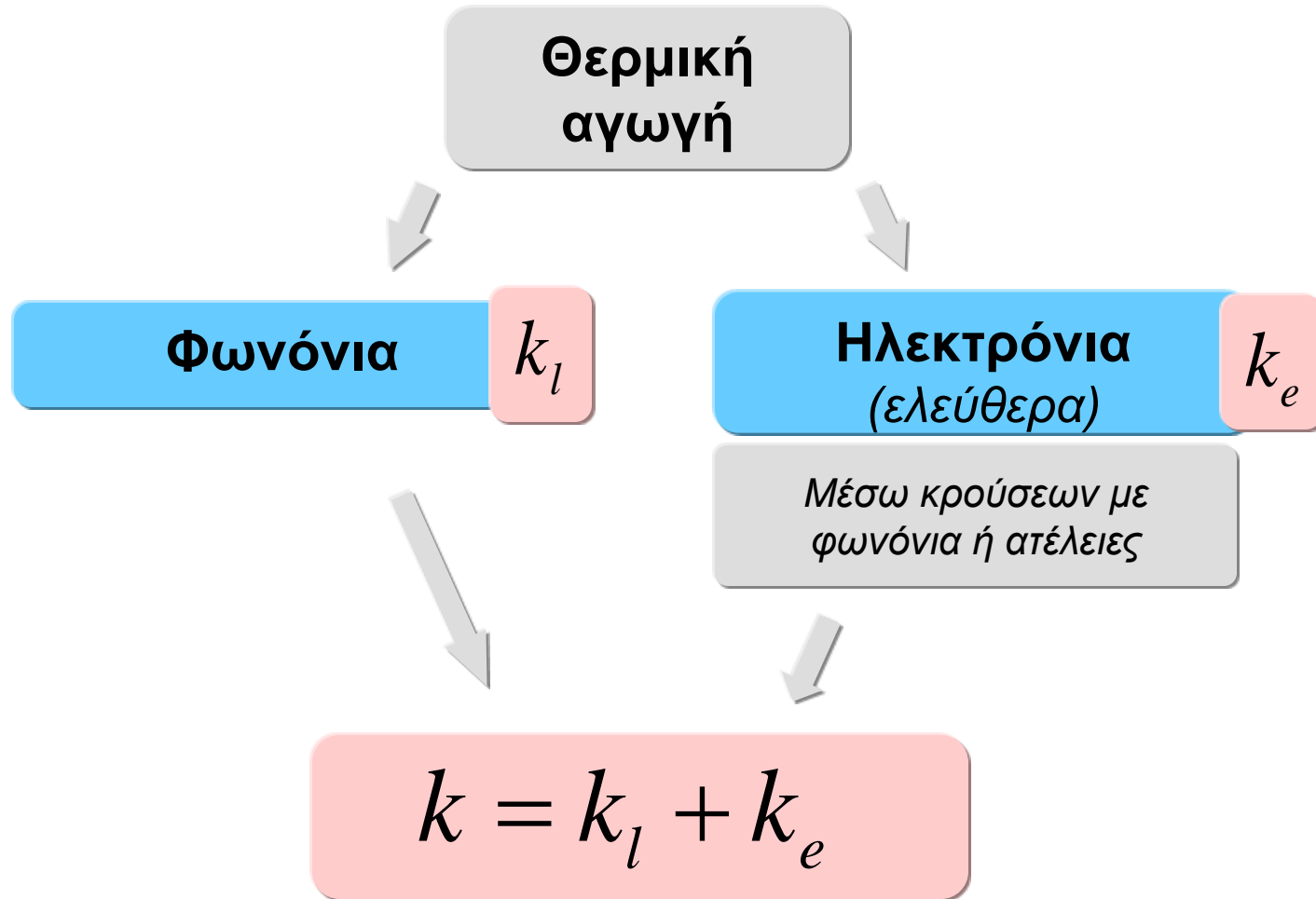
$$q = -k \frac{dT}{dx}$$

Θερμική αγωγιμότητα

Μονάδες: $\frac{W}{m \cdot K}$

Μηχανισμοί θερμικής αγωγής

Συνήθως ένας μηχανισμός υπερισχύει

Μέταλλα

$$k_e \gg k_l$$

$$k : 20 - 400 \frac{W}{m \cdot K}$$

Στα μέταλλα ο ηλεκτρονικός μηχανισμός μεταφοράς θερμότητας είναι πιο αποδοτικός από την φωνονική συνεισφορά

Στα μέταλλα τα ελεύθερα ηλεκτρόνια είναι υπεύθυνα και για ηλεκτρική αγωγιμότητα.

Νόμος Wiedemann-Franz

σταθερά

$$2.44 \cdot 10^{-8} \frac{\Omega m \cdot W}{K^2}$$

$$L = \frac{k}{\sigma \cdot T}$$

Θερμική αγωγιμότητα $\frac{W}{m \cdot K}$

Ηλεκτρική αγωγιμότητα
 $1/\Omega m \cdot m$

Θερμοκρασία
 K

Μέταλλα – θερμικές ιδιότητες

Υλικό	Θερμική αγωγιμότητα $W/(m \cdot K)$	Ειδική θερμότητα $J/(Kg \cdot K)$	Συντελεστής θερμικής διαστολής $\times 10^{-6} (^{\circ}C)^{-1}$
Aluminium	247	900	23.6
Copper	398	386	17
Gold	315	128	14.2
Iron	80	448	11.8
Silver	428	235	19.7
Kovar (54Fe -29 Ni-17Co)	17	460	5.1

Πηγή: *Wikipedia*

Κράματα: Η παρουσία προσμίξεων οδηγεί σε μείωση της θερμικής αγωγιμότητας εξαιτίας της δράσης των προσμίξεων ως κέντρων σκέδασης

Κεραμικά

$$k_l \gg k_e$$

$$k : 2 - 50 \frac{W}{m \cdot K}$$

Στα κεραμικά υλικά τα φωνόνια είναι κατά κύριο λόγο υπεύθυνα για την θερμική αγωγιμότητα.

Τα φωνόνια δεν είναι τόσο **αποδοτικά** στην μεταφορά θερμότητας όσο τα ελεύθερα ηλεκτρόνια επειδή **σκεδάζονται** έντονα από τις **ατέλειες** του πλέγματος

Θερμικές ιδιότητες

Υλικό	Θερμική αγωγιμότητα $W/(m \cdot K)$	Ειδική θερμότητα $J/(Kg \cdot K)$	Συντελεστής θερμικής διαστολής $\times 10^{-6} (^\circ C)^{-1}$
Fused Silica (SiO_2)	1.4	850	0.4
Soda-lime glass	1.7	840	9.0
Borosilicate glass (<i>Pyrex</i>)	1.4	850	3.3
Alumina (Al_2O_3)	39	775	7.6

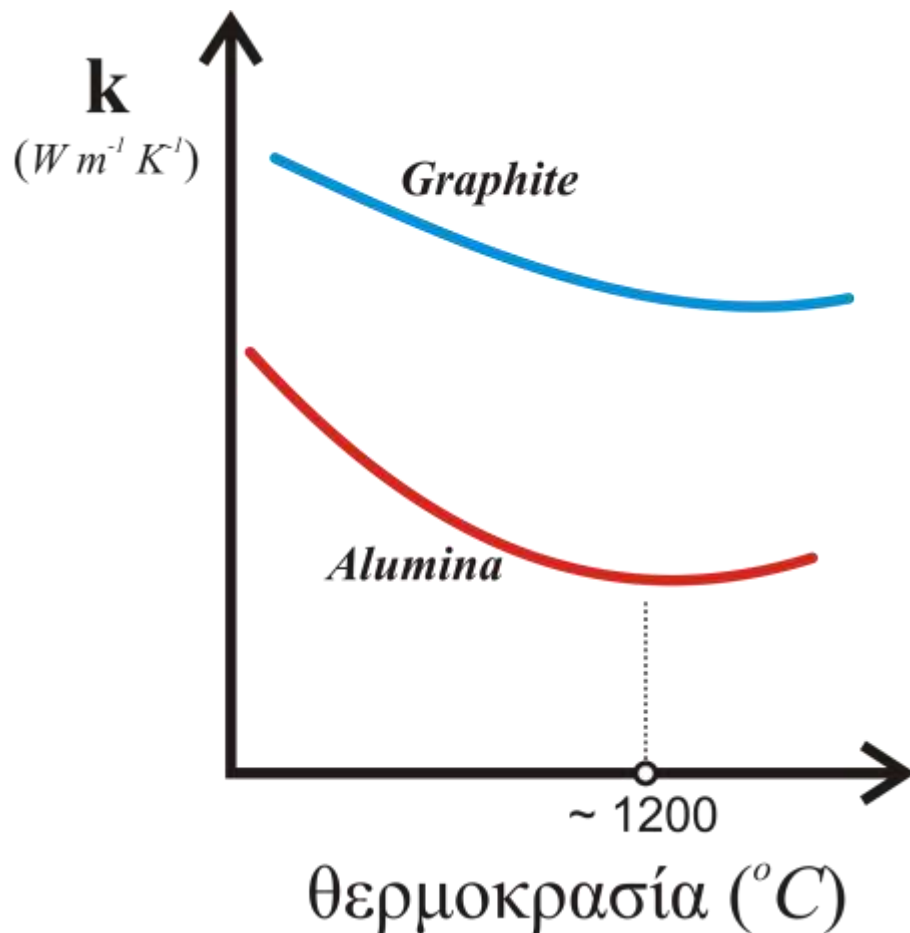
Πηγή: *Wikipedia*

Υλικά I, Τμήμα Επιστήμης και Τεχνολογίας Υλικών, Διδάσκων: Δημήτρης Παπάζογλου

Κεραμικά

σε χαμηλές θερμοκρασίες η θερμική αγωγιμότητα κατά κανόνα **μειώνεται** με την αύξηση της θερμοκρασίας

σε υψηλές θερμοκρασίες η θερμική αγωγιμότητα **αυξάνεται** λόγω της μεταφοράς θερμότητας με ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία

Τα άμορφα κεραμικά είναι λιγότερο αγωγίμα από κρυσταλλικά

Το πορώδες **ελαττώνει** τη θερμική αγωγιμότητα
(θερμική αγωγιμότητα αέρα $0.02 W/m \cdot K$)

Πολυμερή

$$k \approx 0.3 \frac{W}{m \cdot K}$$

Στα πολυμερή η θερμική αγωγιμότητα επιτυγχάνεται με την δόνηση και περιστροφή των μοριακών αλυσίδων. Η αύξηση του βαθμού κρυσταλλικότητας ενός πολυμερούς οδηγεί στην αύξηση της θερμικής αγωγιμότητας!

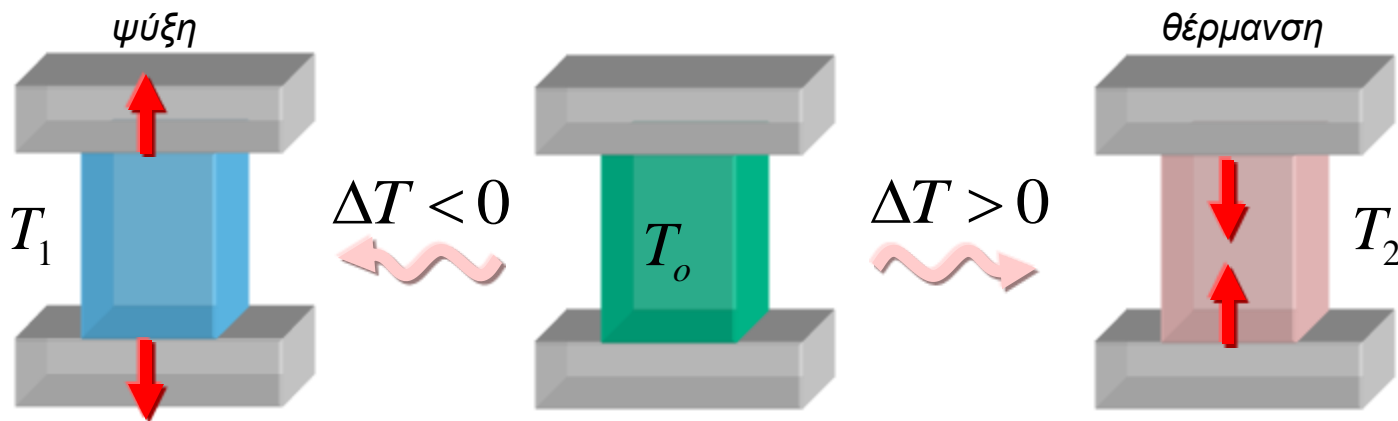
Θερμικές ιδιότητες

Υλικό	Θερμική αγωγιμότητα $W/(m \cdot K)$	Ειδική θερμότητα $J/(Kg \cdot K)$	Συντελεστής θερμικής διαστολής $\times 10^{-6} (^\circ C)^{-1}$
PE (<i>Polyethylene</i>)	0.5	1850	~150
Teflon/PTFE (<i>Polytetrafluoroethylene</i>)	0.25	1050	~190
PP (<i>Polypropylene</i>)	0.12	1925	~160

Πηγή: *Wikipedia*

Θερμική τάση

Όταν ένα υλικό θερμαίνεται ή ψύχεται ενώ βρίσκεται σε περιορισμό αναπτύσσονται θερμικές τάσεις

«Θερμική»
τάση

$$\sigma = -E \cdot a_l \cdot \Delta T$$

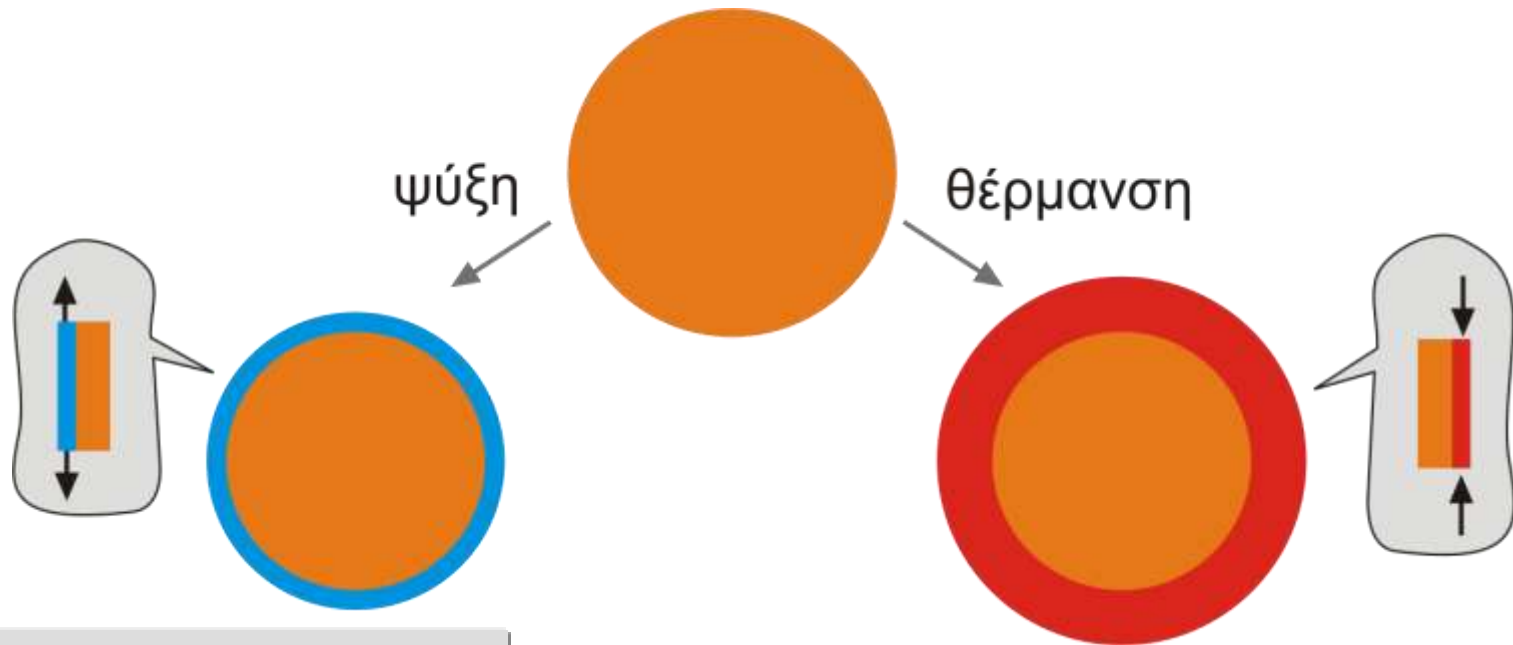
Μεταβολή
θερμοκρασίας

Μέτρο
ελαστικότητας

Συντελεστής
γραμμικής διαστολής

Αντοχή σε θερμικό σοκ

Θερμικό σοκ: απότομη ψύξη ή θέρμανση

Εφελκυστικές
θερμικές τάσεις

Θλιπτικές
θερμικές τάσεις

Οδηγούν σε θραύση μέσω του
σχηματισμού ρωγμών !

Όλκιμα υλικά

Οι τάσεις που αναπτύσσονται από το θερμικό σοκ οδηγούν σε πλαστική παραμόρφωση

Ψαθυρά υλικά

Οι τάσεις που αναπτύσσονται από το θερμικό σοκ οδηγούν σε θραύση !

***TSR*: αντίσταση στο θερμικό σοκ**

$$TSR = \frac{\sigma_f k}{E \alpha_l}$$

Βελτιώνεται με μεγάλη αντοχή στη θραύση,
Μικρό μέτρο ελαστικότητας,
Μικρό συντελεστή θερμικής διαστολής,
Μεγάλη θερμική αγωγιμότητα